
Prisma Taalbeheersing

Basisgrammatica

Frans

Begrijpelijk voor iedereen

Ingolf den Ouden

Johan Zonnenberg

prisma

Prisma maakt deel uit van Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv
Postbus 97
3990 DB Houten

Auteur: Ingolf den Ouden en Johan Zonnenberg
Omslagontwerp: Raak Grafisch Ontwerp, Utrecht
Lay-out: Caroline Torenbeek, Amsterdam
Zetwerk: studio Xammes, Vijfhuizen

Eerste druk 2005
Derde druk 2011

© 2011 Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv, Houten - Antwerpen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 Auteurswet 1912, juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB, Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken dient men zich tot de uitgever te wenden.

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan noch de redactie noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

ISBN 978 90 00 34292 1
NUR 633

www.prisma.nl
www.prismawoordenboeken.be
www.unieboekspectrum.nl

Inhoud

0	Grammatica - Waar doe je het voor?	8
1	Het zelfstandig naamwoord	10
1a	Mannelijk en vrouwelijk	10
1b	Enkelvoud en meervoud	12
2	Het lidwoord	14
2a	Het onbepaald lidwoord	14
2b	Het bepaald lidwoord	14
2c	Het delend lidwoord	18
3	Het persoonlijk voornaamwoord	22
4	De regelmatige werkwoorden in de tegenwoordige tijd	26
5	De onregelmatige werkwoorden <i>être, avoir, faire, aller, il y a</i> in de tegenwoordige tijd	28
6	Het bijvoeglijk naamwoord	32
7	De woordvolgorde	36
7a	De bevestigende zin	36
7b	De vragende zin	38
7c	De ontkennende zin	38
7d	De nadruk-constructie	40
8	De hulpwerkwoorden <i>aller, devoir, pouvoir, savoir</i> en <i>vouloir</i> in de tegenwoordige tijd	42
9	Onregelmatigheden bij de werkwoorden op <i>-er</i> en <i>-ir</i>	46
10	Het wederkerend werkwoord en het onpersoonlijk werkwoord in de tegenwoordige tijd	48
10a	Wederkerend werkwoord	48
10b	Het onpersoonlijk werkwoord	50
11	Onregelmatige werkwoorden op <i>-ir, -re</i> en <i>-oir</i> in de tegenwoordige tijd	52
12	Het persoonlijk voornaamwoord als lijdend voorwerp en meewerkend voorwerp	56
13	De voornaamwoorden <i>en</i> en <i>y</i>	60
14	Het aanwijzend voornaamwoord	62
15	Het bezittelijk voornaamwoord	64
15a	Het bezittelijk voornaamwoord bijvoeglijk gebruikt	64
15b	Het bezittelijk voornaamwoord zelfstandig gebruikt	66
16	De voltooid tegenwoordige tijd: de <i>passé composé</i>	68
17	De onvoltooid verleden tijd en het verschil met de <i>passé composé</i>	74
18	De toekomstige tijden: de <i>futur</i> en de <i>conditionnel</i>	78
19	De gebiedende wijs	82
20	Het bijwoord	84
21	De trappen van vergelijking	88
21a	De vergrotende trap	88
21b	De overtreffende trap	90
22	Het onbepaald voornaamwoord	92
23	Het vragend voornaamwoord	96
24	Het betrekkelijk voornaamwoord	100

25	Het telwoord en de klok	102
26a	Het hoofdtelwoord	102
26b	Het rangtelwoord	104
26c	De klok	104
	Antwoorden	106
	Register	124

Grammatica

Waar doe je het voor?

Grammatica is een verzameling taalregels. Die regels vertellen je niet hoe je een taal moet gebruiken. Ze vertellen je *hoe een taal in elkaar zit*. Meestal houden mensen zich ook aan die regels en dat maakt het gemakkelijker elkaar te begrijpen.

Je kunt zeggen

Hun heb er uit der eigen niks an gedaan!

en dan begrijpen de meeste mensen wel wat je bedoelt ook al is het niet volgens alle regels.

Maar als je zegt

Gisteren zal ik waarschuwen hun te meer doen wat.

dan kloppen er zoveel regels niet dat waarschijnlijk niemand begrijpt wat je bedoelt. Dus als je weet hoe een taal in elkaar zit, kun je ook duidelijker vertellen wat je bedoelt en beter begrijpen wat een ander jou vertelt.

Twee soorten regels

Je hebt twee manieren om te vertellen hoe een taal in elkaar zit. Daardoor zijn er ook twee soorten regels. Gelukkig zijn die regels niet moeilijk, want ze vertellen eigenlijk alleen maar hoe de meeste mensen de taal gebruiken. Kortom, ze zitten in het alledaagse taalgebruik.

¹ *zinsontleden*

Je kijkt naar een zin en snijdt hem in stukjes om te zien hoe hij in elkaar zit. Welke rol speelt elk stukje in die zin? Elk verschillend stukje geef je een andere naam.

onderwerp	gezegde voorwerp	meewerkend voorwerp	lijdend voorwerp
Ik Mijn buurman	<i>gaf</i> <i>vertelde</i>	<i>mijn vriendin</i>	<i>een schitterende bos bloemen</i> <i>een mooi verhaal</i>

Zinsontleden wordt ook wel 'redkundig ontleden' genoemd.

2 woordbenoemen

Je begint met de losse woorden van een zin. Bij elk woord bekijk je wat voor soort woord het is. Elke soort geef je een andere naam. Er zijn tien woordsoorten:

1	zelfstandige naamwoorden	Mijn <i>computer</i> is kapotgegaan.
2	lidwoorden	Alle gegevens op <i>de</i> harde schijf zijn verdwenen.
3	bijvoeglijke naamwoorden	Wat een <i>afgrijselijke</i> situatie!
4	telwoorden	En ik had juist <i>twee</i> documenten opgeslagen.
5	voornaamwoorden	Dus <i>je</i> begrijpt, ik baal verschrikkelijk.
6	werkwoorden	Voortaan <i>maak</i> ik overal een back-up van.
7	bijwoorden	Dat werkt <i>beter</i> .
8	voorzetsels	Maar doe dat dan niet <i>op</i> de harde schijf.
9	voegwoorden	Zo dom ben ik niet, <i>want</i> dan kan het weer misgaan.
10	tussenwerpsels	Ach, wat een ramp is zo'n computer eigenlijk.

Woordbenoemen wordt ook wel 'taalkundig ontleden' genoemd.

Prisma basisgrammatica

In deze grammatica leer je op beide manieren naar de Franse taal kijken. Je begint met de voornaamste woordsoorten, vervolgens komen de andere woordsoorten aan de orde en tussendoor worden de zinsdelen behandeld.

Op de linkerpagina worden de grammaticaregels uitgelegd en op de rechterpagina staan oefeningen bij die regels. Zo leer je de regels begrijpen en toepassen. De antwoorden achterin maken duidelijk of het goed gaat.

Aan het einde weet je dan echt hoe het Frans in elkaar zit.

1 Het zelfstandig naamwoord. (*le substantif, le nom*)

We worden omringd door mensen, dieren, planten en dingen. De woorden die deze mensen, dieren, planten en dingen aanduiden noemen we zelfstandige naamwoorden. Enkele voorbeelden: mevrouw, Fransman, paard, boom, boek. Ook zaken die je niet kunt zien horen daarbij: overtuiging, fantasie, waarheid. Je kunt er een lidwoord voor zetten, bijvoorbeeld: de mevrouw, de Fransman, het paard, een boom. Ook eigennamen zijn zelfstandige naamwoorden: Charles, Paris.

a Mannelijk en vrouwelijk (*masculin* en *féminin*)

- 1 In het Frans heb je mannelijke woorden en vrouwelijke woorden, voor zowel mensen, dieren, planten als dingen. Een onzijdig woord (*het* meisje) bestaat niet in het Frans.

Er bestaat geen regel waarmee je kunt uitzoeken of een woord mannelijk of vrouwelijk is. Als je niet weet of een woord mannelijk of vrouwelijk is, kun je dat opzoeken in het woordenboek. Er staat altijd een *m* (mannelijk/*masculin*) achter en een *v* (vrouwelijk) of een *f* (*féminin*). De meeste woorden gebruik je zo vaak dat je er niet meer over hoeft na te denken of ze mannelijk of vrouwelijk zijn.

- 2 In een aantal gevallen maak je een zelfstandig naamwoord vrouwelijk door een *e* achter het mannelijk te plaatsen. Dan gaat het om mensen:

Anglais (Engelsman) wordt Anglaise (Engelse),
ami (vriend) wordt amie (vriendin).

Als er daardoor iets verandert in het woord geeft het woordenboek dat ook aan:

lycéen (scholier op een lycée) lycéenne (scholiere)

Je kunt niet zeggen dat een *e* aan het eind van een woord aangeeft dat het woord vrouwelijk is.

Bijvoorbeeld, mannelijk zijn: *homme, livre, problème, groupe, singe*

Er zijn ook zelfstandige naamwoorden die vrouwelijk én mannelijk kunnen zijn maar een verschillende betekenis hebben: *livre* (*m*) = boek, *livre* (*v*) = pond; *tour* (*m*) = ronde, *tour* (*v*) = toren

Zelfstandige naamwoorden die mannelijk zijn en op een *e* eindigen hebben dezelfde vorm in het vrouwelijk :

élève (*m*) leerling en élève (*f*) leerlinge
journaliste (*m*) journalist en journaliste (*f*) journaliste

Sommige zelfstandige naamwoorden hebben in het Nederlands wel een bepaalde vorm voor het vrouwelijk maar in het Frans niet:

leraar én lerares professeur
schrijver én schrijfster écrivain

Raadpleeg bij twijfel altijd je woordenboek.

Oefening bij 1: Het zelfstandig naamwoord: 1a

1 Schrijf het Franse zelfstandig naamwoord op. Geef aan of het mannelijk (m) of vrouwelijk (v) is.

Vb.	boek	livre (m)
1	man
2	vrouw
3	toren
4	ronde
5	criticus
6	kritiek
7	Duitser
8	Duitse

2 Schrijf het vrouwelijk zelfstandig naamwoord op.

Vb.	Anglais	Anglaise
1	Français
2	ami
3	élève / lycéen
4	musicien
5	acteur
6	architecte
7	avocat
8	médecin

b Enkelvoud en meervoud (*singulier en pluriel*)

- De regel is: **meervoud = enkelvoud + s**
 livre (boek) wordt livres (boeken) photo (foto) wordt photos (foto's)
 Deze meervouds-s spreek je niet uit.
- In sommige gevallen gebruikt het Frans bij mannelijke woorden een **x** in plaats van een **s**.

De meest voorkomende gevallen zijn:

Regel	Enkelvoud	Meervoud
ail → aux	travail (werk)	travaux (werken)
al → aux	cheval (paard)	chevaux (paarden)
au → aux	cadeau (cadeau)	cadeaux (cadeaus)
eu → eux	neveu (neef)	neveux (neven)
ou → eux	bijou (juweel)	bijoux (juwelen)

Er zijn hierop uitzonderingen:

- festival festivals, fou (gek) fous (gekken)
 Kijk daarom bij twijfel in je woordenboek.
- Als het mannelijk enkelvoud op een **s**, **z** of **x** eindigt, blijft het meervoud hetzelfde:
 autobus autobus, prix (prijs) prix, nez (neus) nez
 - Speciale vormen voor het meervoud:
 oeil (oog) yeux, madame (mevrouw) mesdames,
 monsieur (meneer) messieurs, mademoiselle (juffrouw) mesdemoiselles
 - Familienamen en merknamen behouden hun naam in het meervoud zonder **s**, in tegenstelling tot het Nederlands:
 de Mitterrands (de familie Mitterrand) les Mitterrand
 Afkortingen hebben ook geen **s** in het meervoud:
 1 CD 2 CD twee cd's
 - Sommige woorden staan in het Nederlands in het enkelvoud maar in het Frans in het meervoud:
 vakantie vacances,
 huiswerk devoirs,
 wiskunde maths,
 bril lunettes
 - Een hoofdletter of een kleine letter?
 Net als in het Nederlands: een hoofdletter bij personen, aardrijkskundige namen (*la France*) en inwoners van steden en landen (*le Parisien, le Français*).
 Anders dan in het Nederlands: een hoofdletter bij de aanhef in officiële brieven: *Monsieur; Madame; Mademoiselle*.
 Bij talen krijg je een kleine letter: *parler français* (Frans spreken). Zie hoofdstuk 6 Het bijvoeglijk naamwoord.

Oefening bij 1: Het zelfstandig naamwoord: 1b

3 Zet in het meervoud.

Vb.	livre	livres
1	homme
2	femme
3	euro
4	gâteau
5	travail
6	journal
7	bijou
8	feu

4 Zet in het meervoud.

Vb.	1 festival	5 festivals
1	1 détail	8.....
2	1 fou	4.....
3	1 bal	3.....
4	1 autobus	100.....
5	1 pays	10.....
6	1 pneu	4.....
7	1 gaz	2.....
8	1 prix	50.....

5 Zet in het meervoud.

Vb.	1 voiture	2 voitures
1	1 Français	10.....
2	1 Française	20.....
3	1 oeil	2.....
4	1 monsieur	5.....
5	1 madame	4.....
6	1 mademoiselle	3.....
7	1 Renault	2.....
8	1 CD-ROM	3.....

2 Het lidwoord (*l'article*)

De meeste zelfstandige naamwoorden worden in het Nederlands óf met *de* óf met *het* gecombineerd: de kamer, het lokaal. *De* en *het* zijn lidwoorden.

Daarnaast kennen we nog een lidwoord: *een*.

Een is een onbepaald lidwoord. Dat wil zeggen dat we *een* gebruiken als we iets of iemand voor het eerst tegen iemand anders noemen. Het is dan nog niet bepaald over wie of waarover het gaat.

Het en *de* zijn bepaalde lidwoorden. Die gebruiken we als de ander al weet over wie of waarover het gaat.

Het Frans kent drie soorten lidwoorden:

A het onbepaald lidwoord (*l'article indéfini*)

B het bepaald lidwoord (*l'article défini*)

C het delend lidwoord (*l'article partitif*)

a Het onbepaald lidwoord (*l'article indéfini*)

1. In het Frans heb je de volgende vormen:

enkelvoud mannelijk:	<i>un</i>	<i>un garçon</i>	een jongen
enkelvoud vrouwelijk:	<i>une</i>	<i>une fille</i>	een meisje
meervoud mannelijk en vrouwelijk:	<i>des</i>	<i>des garçons</i> <i>des filles</i>	jongens meisjes

Het Nederlands heeft dus in het meervoud géén lidwoord, het Frans wel: *des*.
Boeken (onbepaald welke en wat voor boeken) *des livres*

b Het bepaald lidwoord (*l'article défini*)

1 In het Frans heb je de volgende vormen:

Enkelvoud:

voor een mannelijk woord dat begint met een medeklinker:	<i>le</i>	<i>le garçon</i> <i>le livre</i>	de jongen het boek
voor een vrouwelijk woord dat begint met een medeklinker:	<i>la</i>	<i>la fille</i> <i>la voiture</i>	het meisje de auto
voor een mannelijk én vrouwelijk woord dat begint met een klinker of een stomme* h:	<i>l'</i>	<i>l'ami</i> <i>l'école</i> <i>l'hôtel</i>	de vriend de school het hotel

Oefeningen bij 2 a : Het onbepaald lidwoord

6 Schrijf op wat het in het Frans is. Noem het zelfstandig naamwoord en zet het juiste onbepaald lidwoord ervoor.

Vb.	Qu'est-ce que c'est ? (Wat is dat)	- boek	C'est un livre
1	Qu'est-ce que c'est?	- museum
2	Qu'est-ce que c'est?	- foto
3	Qu'est-ce que c'est?	- café
4	Qu'est-ce que c'est?	- pond
5	Qu'est-ce que c'est?	- computer
6	Qu'est-ce que c'est?	- school

7 Vertaal in het Frans. Let op het enkelvoud en het meervoud.

Vb.	foto's	des photos
1	een jongen
2	jongens
3	een supermarkt
4	supermarkten
5	een bril
6	vrienden/vriendinnen
7	scholieren (2 x)
8	huiswerk

Oefeningen bij 2 b : Het bepaald lidwoord

8 Vul het juiste bepaald lidwoord in. Zet het geheel in het meervoud en vertaal beide vormen.

Vb.	la fille = het meisje	les filles =	de meisjes
1	... appartement ==
2	... chambre ==
3	... animal ==
4	... Français ==
5	... hôtel ==
6	... hangar ==
7	... Hollandaise ==
8	... amie ==

Meervoud:

voor alle mannelijke en
vrouwelijke woorden:

<i>les</i>	<i>les garçons</i>	de jongens
	<i>les filles</i>	de meisjes
	<i>les amis</i>	de vrienden
	<i>les hôtels</i>	de hotels

* Een 'stomme' h is een h die je niet uitspreekt. Zie ook hieronder bij 4.

De apostrof vervangt de *e* of de *a* in *le* of *la*.

2 Soms heb je in het Nederlands géén lidwoord maar in het Frans wel het bepaald lidwoord, bijvoorbeeld voor namen van landen, streken en werelddelen:

Vrouwelijk zijn die landen die eindigen op een *e*:

Frankrijk - *la France*, Afrika - l'*Afrique*

Mannelijk zijn die landen die niet eindigen op een *e*:

Portugal - *le Portugal*, Canada - *le Canada*

Meervoud zijn sommige landen:

Nederland - *les Pays-Bas*, de VS - *les États-Unis*

3 Samengestelde vormen die je krijgt als je *de* of *à* met het bepaald lidwoord combineert.

de + bepaald lidwoord:

<i>de</i> + <i>la</i>	<i>la voiture de la directrice</i>	de auto van de directrice
<i>de</i> + l'	<i>la porte de l'école</i>	de deur van de school
<i>de</i> + <i>le</i> wordt <i>du</i>	<i>le livre du professeur</i>	het boek van de leraar
<i>de</i> + <i>les</i> wordt <i>des</i>	<i>la chambre des enfants</i>	de kamer van de kinderen

à + bepaald lidwoord:

<i>à</i> + <i>la</i>	<i>Je vais à la pharmacie</i>	Ik ga naar de apotheek
<i>à</i> + l'	<i>Je vais à l'hôtel</i>	Ik ga naar het hotel
<i>à</i> + <i>le</i> wordt <i>au</i>	<i>Je vais au marché</i>	Ik ga naar de markt
<i>à</i> + <i>les</i> wordt <i>aux</i>	<i>Je vais aux Pays-Bas</i>	Ik ga naar Nederland

Als je het voorzetsel *de* of *à* combineert met een land, dan gelden de volgende regels:

Als *de* 'uit' betekent en het land vrouwelijk is, dan laat je *la* weg:

Il vient d'Angleterre. Hij komt uit Engeland.

Als het land mannelijk is blijft het lidwoord wél behouden:

la reine du Danemark de koningin van Denemarken